

Afval van achter de voordeur bekeken

R. M. TALSMA-NIERMEYER

Het wordt steeds duidelijker dat wij bezig zijn een nieuwe berg – de afvalberg – te maken. Om deze ontwikkeling om te buigen zal ook een beroep worden gedaan op de huishoudens.

In het hiernavolgende wordt eerst aangegeven wat op dit moment met het afval wordt gedaan en welke maatregelen men wil treffen om die ombuiging te verwezenlijken. Het blijkt dat de oplossing uiteindelijk gevonden moet worden binnen de huishouding. Maar er is weinig bekend over de gevolgen van die maatregelen voor de huishouding.

Langzamerhand raakt de overheid doordrongen van de ernst van het afvalprobleem en signaleert ze de knelpunten. Op landelijk niveau worden wetten uitgevaardigd (bijvoorbeeld Wet op de bodemverontreiniging).

De Provinciale besturen hebben de plicht voor hun gebied een afvalplan op te stellen. Hierin moet worden aangegeven wat de aard en de hoeveelheid afval is en hoe dit wordt verwerkt. Tevens moet men er zorg voor dragen dat die verwerking voldoet aan gestelde milieu-eisen en dat de verwerking wordt gerealiseerd. De Provincie heeft het opstellen van een afvalplan gedelegeerd aan de in regio's samenwerkende gemeenten.

Omdat industrieel afval en afval van institutionele huishoudens vaak uit grote hoeveelheden gelijksoortig materiaal bestaat of uit afval dat een speciale zorg vereist (chemisch, radioactief-afval) worden hier aparte maatregelen voor getroffen. Maar hoe staat het met het afval van een doorsnee Nederlands huishouden?

Huishoudelijk afval

Afval uit de kleine huishoudens vormt een hoofdstuk apart. Elk huishouden levert een relatief klein, veelsoortig pakket afval.

Een grof onderscheid kan worden gemaakt in:

- grofvuil (afgedankte huishoudelijke apparaten, meubilair, grof tuinafval)

- huisvuil
 - glas, papier, plastic, blik, voden, oude kleren
 - klein chemisch afval (resten verf, oplosmiddel, oude batterijen, resten bestrijdingsmiddelen)
 - natte fractie, voornamelijk keuken- en tuinafval

- rioolwater (met onder andere fosfaten, wasverzachter)

- uitstoot uit de schoorsteen, vooral van olie-, hout- of kolen-gestookte verwarming.

Voor het rioolwater zijn reeds op grote schaal verwerkingsinstallaties met meer of minder uitgebreide voorzieningen in bedrijf.

Het in vuilniszak, vat of container verzamelde afval wordt gestort op de vuilnisbelt of verwerkt in een scheidingsinstallatie. In het laatste geval worden vooral metalen, glas en plastic verwijderd. Het overblijvende deel wordt verbrand of gecomposteerd. Bij vuilstort en scheiding achteraf is de kans groot dat allerlei ongewenste soorten afval, of componenten daarvan, in het milieu terecht komen. Verzameld afval is achteraf niet goed in componenten te scheiden. Hierdoor komen ook schadelijke stoffen, bijvoorbeeld uit batterijen, in het te composteren materiaal. Ook komen door de uitstoot via de schoorsteen van een vuilverbrandingsinstallatie schadelijke stoffen in de lucht.

Het is ook mogelijk het huishoudelijk-afval aan de bron te scheiden, dus de voor hergebruik geschikte soorten afval apart te verzamelen, denk hierbij aan glas papier, voden en blik.

Scheiden aan de bron

Natuur en milieu-organisaties zoals Stichting Natuur en Milieu, Milieu Defensie hebben steeds getracht overheid, industrie en burgerij attent te maken op de problemen die zullen ontstaan, wanneer achteloos met het afval wordt omgegaan. Uiteindelijk heeft dat geresulteerd in studies over en projecten met het gescheiden ophalen en verzamelen van de afzonderlijke fracties uit het huishoudelijk-afval.

Glas kan in een container, kleur bij kleur of losgestort, of het wordt aan de deur opgehaald en voor hergebruik schoongemaakt.

Papier wordt door allerlei instellingen verzameld. Hetzelfde geldt voor oude kleding en vodden. Ook oude meubels, afgedankte huishoudelijke apparaten en dergelijke worden door mensen opgehaald, weer opgeknapt en in kringloopcentra verkocht. Wanneer reparatie niet mogelijk blijkt worden de bruikbare onderdelen gedemonteerd.

Voor blik en metaal zijn verzamelpunten, bijvoorbeeld een container. Het chemisch afval kan men vaak kwijt bij de dienst gemeentereiniging of bij de detailhandel, die ook het nieuwe produkt levert.

Ook kan de natte fractie nog verdeeld worden in te composteren plantaardige resten, of schillen voor de schillenboer, en de rest verdwijnt dan in het "vuilnisvat" en wordt (regionaal) verder verwerkt.

Consequenties

Wat betekent scheiden aan de bron voor de huishouding en het huishouden? De hierboven genoemde mogelijkheden voor afvalvermindering gaat uit van de bereidheid van de leden van het huishouden in te spelen op die milieuvriendelijke activiteiten.

Er is onderzoek gedaan naar de haalbaarheid van gescheiden inzameling, naar de hoeveelheid die per fractie wordt opgehaald, naar de wijze waarop het kan worden aangeboden, naar de zuiverheid van de fracties. Maar men keek niet achter die voordeur, om te zien hoe die scheiding in componenten tot stand kwam en wat voor aanpassingen in de huishouding nodig waren.

Wat speelt er dan achter die voordeur? Te denken valt aan:

- kennis van zaken, om de juiste fractie te kiezen;
- aandacht bij het verwerken van huishoudelijk afval, wat moet waar, ophaaltijd niet vergeten;
- plaats voor te verzamelen fracties;
- de moeite die het vergt om de fracties weg te werken, bijvoorbeeld naar de container brengen, aan de deur zetten;
- de bereidheid afval te scheiden in componenten en er dus extra aandacht aan besteden;
- het oordeel van familie en buurtgenoten over de aanvaardbaarheid en de haalbaarheid van scheiden in fracties.

Overheid en Milieu-organisaties staan positief tegenover het scheiden aan de bron en willen dat stimuleren; daarnaast worden ook nog andere aanbevelingen gedaan inzake het afvalprobleem.

Andere mogelijkheden

Een andere mogelijkheid is dat huishoudens zo inkopen dat een minimum aan afval ontstaat. Bijvoorbeeld extra en onnutte verpakkingen vermijden, zoveel mogelijk vers of in retourverpakkingen kopen. Vanuit de individuele huishoudens kan dat gedrag in gang gezet worden. Ook kan de overheid het bedrijfsleven stimuleren tot milieuvriendelijke productie en produkten. Maar huishoudens moeten dan wel bereid en in staat zijn om milieu-overwegingen in aankoop- en gebruiksgedrag te betrekken.

Het draait daarbij om de volgende vragen:

- wat is het nut van bepaalde verpakkingen;
- welke problemen worden veroorzaakt door de verpakking te veranderen of weg te laten;
- is het mogelijk de duurzaamheid van gebruiksgoederen te vergroten;
- wat is de invloed van modetrends op gebruiksgoederen;
- is milieubewust consumeren mogelijk, wat vraagt dit van bijvoorbeeld de voorlichting;
- is het mogelijk door milieubewust consumeren invloed uit te oefenen op de productie.

Het zou heel zinvol zijn om de veronderstelde aanpassingen binnen de huishouding en de gestelde vragen in onderzoek aan de orde te stellen en de resultaten hiervan bekend te maken. De meest aangewezen instantie hiervoor is mijns inziens de vakgroep Verzorgingstechnologie aan de Landbouwhogeschool te Wageningen in samenspraak met Milieubeheer, Wonen en Huishoudkunde.

Correspondentieadres

Ir. R. M. Talsma-Niermeyer, afgevaardigde in het regionaal afvaloverleg namens het Instituut Voor Natuurbeschermingseducatie, Doddendaal 1, 6715 JV Ede.